

**МОВНА ПОЛІТИКА В ЛИТВИ ТА В УКРАЇНІ
У СФЕРІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНИХ МОВ
У ПЕРІОД 20-Х – ПОЧАТКУ 30-Х РОКІВ ХХ СТ.**

Зазначений хронологічний період обрано для дослідження тому, тому що саме тоді стали набувати особливого розмаху процеси стандартизації названих мов.

У 20-і роки ХХ ст. литовський та український народи ввійшли на загалом подібних умовах: обидва народи звільнилися від імперського тиску Російської імперії, обидва зазнавали переслідувань і гноблення за спроби зміцнити свою національну ідентичність у другій половині ХІХ ст. (друк литовських книжок латиницею було заборонено владою Російської імперії 1864 р. – після поразки повстання 1863 р.; Валуєвським циркуляром та Емським указом накладалися обмеження на функціонування української мови), обидва народи з великою надією зустріли суспільні перетворення після Першої світової війни і розпаду Російської імперії.

Хоча українська писемна традиція є набагато давнішою за литовську (літературна традиція литовської мови є відносно молодого – вона має більш ніж чотирьохсотлітню історію; її зачинателем вважається Мартінас Мажвідас, який 1547 р. опублікував у Кенігсберзі першу литовську книжку – лютеранський *Katechizis*), проте обидва народи в різний час втратили державність і тому мовотворчі процеси в них занепали.

У межах описуваного нами періоду перед литовською та українською науковими елітами постала проблема виникнення численних нових суспільних функцій мови: литовською та українською мовами почали викладати в школах, ними заговорили та почали писати службовці різних рівнів, ці мови ввійшли до сфери наукового вжитку, причому вже не тільки гуманітарного спрямування. Виникла потреба створення термінології для різних галузей науки і виробництва, для війська, спорту тощо. Постала невідкладна потреба офіційної кодифікації обох літературних мов, затвердження загальноприйнятих систем правопису, створення словників, творення великого корпусу нових термінів.

У доповіді окреслено основні кроки, зроблені литовськими та українськими кодифікаторами мов у досліджуваний період, визначено спільні тенденції та основні розбіжності.

У Європі, як відомо, виявляються дві моделі творення термінів: на захід від німецькомовних країн переважають терміни, які базуються на латинській і грецькій основах. У німецькомовних і розташованих від них на схід країнах Центральної Європи досить широко представлена також тенденція творення національної термінології. Слід зазначити, що до початку цілеспрямованих дій щодо кодифікації наукової термінології мовознавці, термінологи, лексикографи в обох мовах виходили загалом з подібних міркувань – переважало прагнення творення нових термінів, використовуючи внутрішні ресурси та відштовхуючись від мов найбільшого впливу (у випадку з литовською це польська мова, з українською – російська). Якраз у цей час настає період особливого посилення мовного пуризму як ідеології мовотворчих процесів в обох країнах. Основний корпус термінів литовської та української мов був утворений на той час саме на цих засадах. В обох мовах ця тенденція була перервана в радянський період, але в литовській мовній практиці вона відновилася після 1990 р., тоді як в українській мові занепала після 30-х років.